

### ZEKÂT VE SADAKA İBADETI

Zekât Müslümanlara Allah'ın (cc) bir emridir. Temizlenme, çoğalma, bereket gibi anlamlara gelen **zekât**, dinen zengin sayılan Müslümanların yılda bir kez mallarının belli miktarını ihtiyaç sahiplerine vermeleridir. Zekat akıllı, ergenlik çağına girmiş ve zengin Müslümanlara Allah'ın (cc) bir emridir. Yüce Allah **“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz...”** (Bakara suresi 110. ayet) buyurmaktadır. Hz. Muhammed (sav) de, **“İslam beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, haccetmek ve ramazan orucunu tutmak.”** (Müslim, “İman”, 21) buyurarak zekâtın İslâm'ın beş şartından biri olduğuna işaret etmiştir.

İslam yardımlaşmayı sadece zekâtla sınırlamaz. Hz. Peygamber'in **“Her türlü malda zekâtta başka ödenmesi gereken haklar da vardır.”** (Tirmizi, “Zekât”, 27) hadisi bu hususu vurgulamaktadır. Allah'ın (cc) rızasını kazanmak için yapılan her türlü harcamayı ifade eden **infak**, zengin veya fakir herkesin imkânı ölçüsünde yardımda bulunması demektir. Yüce Allah **“Ey iman edenler! Hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kıyamet günü gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayın...”** (Bakara suresi 254. ayet) buyurarak infak etmenin önemi dikkat çekmiştir.

İslam'daki bir diğer yardımlaşma çeşidi de sadakadır. Doğru söz ve sözünde durmak anlamına gelen **sadaka** kavramı, Allah'ın (cc) rızasını kazanmak amacıyla yapılan hayırlı işlerin tamamı için kullanılmaktadır. Zekât sadece zenginlere ait bir sorumlulukken, infak ve sadaka bütün Müslümanları kapsar. Yüce Allah sadakayla ilgili **“Sadaka veren erkeklere ve sadaka veren kadınlara ve Allah'a güzel bir ödünç verenlere, verdiklerinin karşılığı kat kat ödenir ve onlara değerli bir mükâfat vardır.”** (Hadid suresi 18. ayet) buyurmuştur. Maddi yardımlar gibi manevi iyilikler de sadakadır. Hayvanlara su vermek, birine yol tarif etmek hatta gülümsemek bile sadakadır. Hz. Peygamber bununla ilgili **“Her iyilik/güzel iş bir sadakadır.”** (Buhari, “Edeb”, 33) buyurmuştur.

Sadaka çeşitlerinden biri de fitir sadakasıdır. Kelime anlamı olarak yaratılış, orucun açılması ve ramazan ayının sona ermesi anlamlarına gelir. Ramazan ayında bayramdan önce verilmesi gereken bu sadaka, kişinin sağlıklı olmasının ve ramazan orucunu tamamlamasının bir şükrüdür. Fitre olarak da bilinen bu sadakanın miktarı, veren kişinin bir günlük yemek masrafı kadardır. Özellikle de yakın çevredeki yoksullara verilmesi uygundur. Fitre miktarının alt sınırı her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından belirlenmektedir.

#### Kimler Zekât Vermelidir?

Bir kimsenin zekâtla yükümlü olabilmesi için bazı şartları taşıması gerekir. Bunlar; Müslüman olmak, malını dilediği gibi kullanma imkânına sahip olmak, akıl sahibi ve ergenlik çağına ulaşmış olmak, temel ihtiyaçlarını karşıladıktan ve varsa borçlarını ödedikten sonra nisap miktarı mala sahip olmaktır. Ayrıca bu malın üzerinden bir yıl geçmiş olmalıdır.

#### Zekâtı Verilmesi Gereken Mallar ve Nisap Miktarları

İslam'da temel ihtiyaçlar; yiyecek, içecek, barınma, giyim, sağlık, eğitim ve ulaşım gibi giderleri kapsar. Bir Müslüman, kendisi ve ailesinden bakmakla yükümlü olduğu kimselerin temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra geriye kalan malından zekâtını verir.

İslam'a göre zengin sayılabilmek ve mali ibadetleri yerine getirebilmek için belirlenen alt limit ölçüsüne **nisap** denir. Zekâtı verilmesi gereken malların nisap miktarları:

- Altının nisap miktarı 80,18 gramdır. Ticaret malı ve paranın da 80,18 gram altının değerine ulaşması gerekir. Bunların zekâtı kırkta bir (%2,5) oranında verilir.
- Küçükbaş hayvanlarda nisap kırk hayvandır. Kırktan yüz yirmiye kadar bir koyun zekât verilir.
- Büyükbaş hayvanlardan sığır ve mandada nisap otuzdur ve otuz hayvan için iki yaşında bir buzağı zekât olarak verilir.
- Beş deve için bir koyun zekât verilir.
- Toprak ürünlerinin zekâtına **öşür** denir. Öşür; sulama, gübreleme gibi masraflar yoksa onda bir, varsa yirmide bir oranında verilir.
- Madenlerde ise çıkan madenin beşte biri (%20) oranında zekât verilir.

**Zekât kimlere verilir?**

Zekât verilecek kimseler Kur'an'da Tevbe suresinin 60. ayetinde açıklanmıştır. Zekât; yoksullara, düşkünlere, zekât memurlarına, kalbi İslam'a ısıdırılacak olanlara, özgürlüğü elinden alınmışlara (kölelere), borçlulara, Allah (cc) yolunda olanlara ve yolda kalmışlara verilmelidir.

**Yoksullar:**

Nisap miktarından daha az malı olan muhtaç kimselerdir.

**Köleler:**

Özgürlüğü elinden alınmış kimselerdir.

**Düşkünler:**

Hiçbir malı veya geliri bulunmayan zor durumdaki kimselerdir.

**Borçlular:**

Borçlu olup nisap miktarından daha az malı olan kimselerdir.

**Zekât toplayan memurlar:**

Devlet adına zekât toplamakla görevli kimselerdir.

**Allah (cc) yolunda olanlar:**

İslam'ın yayılması ve öğretilmesi için çaba gösteren kimselerdir.

**Gönülleri İslam'a ısıdırılacak olanlar:**

Müslüman olmadığı halde İslam'a ısıdırılmak istenen kimselerdir.

**Yolda kalanlar:**

Memleketinden uzakta bir nedenden dolayı parasız ve çaresiz kalan kimselerdir.